

מאימתי פרק ראשון ברכות

ד

בניהו בן יהוידע זה סנהדרין. שהיה אז בית דין: וכן הוא אומר ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי. ראשון וקודם להם שבתחילה נטלים רשות ואח"כ שואלים אם ילניחו: ואביתר אלו אורים ותומים. שכל ימי דוד היה נשאל באביתר עד מלחמת אשלום ששאל אביתר ולא עלתה לו ושלל לדוקועלתה לו כדאמר: תורה אור

בניהו בן יהוידע זה סנהדרין ואביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר ויבניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ולמה נקרא שמם כרתי ופלתי כרתי שמורתים דבריהם פלתי שמופלאים בדבריהם* ואח"כ שר צבא למלך יואב אמר רבי יצחק בר אדא ואמרי לה אמר רבי יצחק בריה דרב אידי מאי קרא עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר. רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע דוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע כנור למה ליה לאתעורי משנתיה וכיון דמשה הוה ידע למה ליה למימר כחצות משה קסבר שמא יטעו אצטגניני פרעה ויאמרו משה בדאי הוא דאמר מר *למד לשונך לומר איני יודע שמא

בניהו זה סנהדרין. מהכרח אומר כן. אביתר אלו אורים ותומים וכן הוא אומר ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי כלומר היה קודם להם אם כן אורים ותומים היו אחר בניהו. א"כ אביתר שהוזכר אחר בניהו היינו אורים ותומים כן פירש רש"י. ותימא לפירושו פשיטא דאביתר כהן היה בימי דוד שלא היה כהן אחר שכולם נהרגו בעצב עיר הכהנים ולמה לר"ד ראה עליה. ועוד לגרסת הקוגנטים בניהו בן יהוידע אין זה הפסוק בשום מקום. לכן (מגרש) [גרש] רבנו חסדאי (דה"ח"כ*) ואתרי אחיותיה יהוידע בן בניהו זה סנהדרין וכן הוא אומר ובניהו בן יהוידע על הכרתי ועל הפלתי ופי' ר"ס דכרתי ופלתי היינו סנהדרין שמורתין דכריהם לאמקן ופלתי שמופלאים כדורא כמו מופלא שצבית דין. וא"ת היכי פשיט יהוידע בן בניהו מבניהו בן יהוידע. וי"ל דמסתמא ממלא מקום אביו היה וכי היכי דאביו היה מסנהדרין גם הוא היה מהם*: וקורא

[וכי' בשמן שרף אחר]

[וש' נחש' סנהדרין: עט' ד"ה ואחרי']

השחר מעורקו ואני מעורר את השחר: שמה יטעו אצטגניני פרעה. אם אני יודע לכיון השעה וקודם שניגע חלות יכו סבורים שהגיע ועדיין לא בזה המכה ויאמרו משה בדאי הוא הלך טוב לאחוז לשון איני יודע: דלמר מר. במסכת דרך ארץ: ותאמרו. הלא נלחז ונכשל בדברך: תליסר נהי ארבעה. ליל שבער שלשה עשר (ה) ולמחרת יגיע ארבעה עשר: ידי מלולכות בדם. שהגשים מראות לו דם נדה אם עמא אם טהור שיש מראות דם טהור בלשה: ובשפיר. הוא טור הולד שהעלמות והגידים והכשר נגזרים בחטוי. ויש שפיר שהאשה יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה וא"י זה זה המורקס ובזמן נדה (דף כד ב) מפרש לה ויש שפיר מלא מים ודם שאינו חשוד ולר' לישב עליו טומאה וילדת וימי טהרה: ובשליח. דתנן (שם כו) אין שליח בלא ולר' הוא כמין לבזבז שהולד שוכב בחובה וקורין וסטי' דור בלע"ז ותניא (שם) אין שליח פחותה מטפה ותחלתה כחוט של ערב וסופה כחורמוס והיו מביאין אותה לפניו לראות אם יש בה כשיעור ואם עשויה כדת שליח שנחייקה שהיה ולר' בחובה ונמות ותשכ עליו ימי טומאה וטהרה אם לאו: וזכיתי וחייבתי.

פ"ה ופ"ה נקרא ששם אורים ותומים ששעירים את ששעירים את דבריהם ששעירים את דבריהם ופי' כיומא עט:

מ"ס דין ארץ וזכ"ה פ"ב

התבדה ותאחז רב אישי אמר בפלגא אורתא דתליסר נהי ארבעה הוה קאי והכי קאמר משה לישראל אמר הקב"ה למחר כחצות הלילה כי האידנא אני אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב יושבים אגודות אגודות בכבודם ואני ידי מלולכות בדם ובשפיר ובשליח כדי למחר אשה לבעלה ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכיתי יפה מהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש הנא לא מפיבשת שמו אלא איש *בשת שמו ולמה נקרא שמו מפיבשת שהיה מבייש פני דוד בהלכה לפיכך זכה דוד ויצא ממנו כלאב וא"ר יוחנן לא כלאב שמו אלא דניאל שמו ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו *בני אם חכם לך ישמח לבי גם אני ואומר *חכם בני ושמה לבי ואשיבה חורפי דבר. ודוד ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני כך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא *כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב *והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך וכתיב יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' *כדתניא *עד יעבור עמך ה' עד ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראויים היו ישראל לעשות להם גם בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרום החטא: וחב"א עד חצות: חכמים כמאן סבירא להו אי כרבי אליעזר סבירא להו לימרו כרבי אליעזר וא'

רב נסים גאון

יושב ונכנס כסוס אית' במסכת סוכה ב' הישן (דף כו) אמר רב אמר לארס ליתן בית יתר משנת הסוס אמר אביו שינתיה דמר כדבד דרב כ' דר' כדור מלך ישראל דדוד כרסוסא דסוסי שיתין נישמי. ה' דאמר (רב) (רב אחא) רבא אין הטור מתמלא מחוליות מתפרש א"ך מהויה דבפרק הירואה פסקו (דף נט) דתניא בשעת שבקש הקב"ה לחבוא מכול לעולם נפל ב' כוכבים מכיסת חבוא מכול לעולם וכשבקש לסתם נפל ב' כוכבים מעיש וסתם וסראשקין וליסתם כדירה ופרקין אין הטור מתמלא מחוליות שמעת מינה דרבין דא פירשה שחבר את תחור לחוט העפר שפילת ממנו אינו מכלא אותו אלא צריך להספק עשר אורז ולפיק לא חיו מספקין כאן אותן ב' כוכבים שניסלו מנסה והצריך לישול ב' כוכבים מעיש לסתם ולוח נתבונן העם באמרם דדוד המלך אין הטור מתמלא מחוליות תשובה לדבריו שאמר להם לכו תחפרנו זה מזה כלומר כי אין מספק לנו מה שאנו נהנים זה מזה אלא צריכין אנו תוספת מפקם אחר מיד אפר להם לכו ונחפר ירכס בנור:

במקום אחד אומר (שמואל ב ג) ומסנהו כלל לאבניגיל אשת נבל וגו' ובמקום אחר אומר והשני דניאל לאבניגיל בדברי הימים (א ג): שהיה מכלים פני מפיבשת. כל אב מכלים (ב) את הרב שהיה אב בהוראות: לולא האמנתי לראות בטוב ה' *כבר מרדכי מיראחך כמו שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' ללחמך לך עבוד וגו' (שמואל א כו): נקוד על לולא. לדרוש את הנקודה שהיא ממעטת את משמעות הכתוב לומר שלא דבר ברור היה לו לראות בטוב ה'. לולא לשון אם לא כמו לולי אלהי אבי וגו' היה לי (בראשית לה): שמה יגרום החטא. תירוצא הוא לעולם מוחזק בידו שהוא חסיד וזה שספק בידו אם יראה בטוב ה' לפי שהיה ירא שמה יחטא ויגרום החטא מלראות בטוב: ויירא יעקב. שמה אחר הבטחה חטאתי וכדתניא שהחטא גורם שאין הבטחה מתקיימת: ביאה ראשונה. שבהו (ד) בימי יהושע: ביאה שנייה. כשעלו מגלות בבל בימי עזרא: ראויים היו (ה) לעשות להם גם. לבוא ביד רמה: אלא שגרום החטא. ולא הלכו אלא ברשות כורש וכל ימי מלכי פרס נשתעבדו להם לכורש ולאחשורוש ולדריוש האחרון: חכמים כמאן סבירא להו. במשמעות שספק האמור בתורה: א"י כר' אליעזר סבירא להו. דלית ליה בשבכך כל זמן שבני אדם עוסקין לילך ולשכב זה מקדים וזה מאחר: לימרו (ו) כר' אליעזר. דלמר סוף האמורה הראשונה דודאי כל שעטנו לישן כבר שכב וישן: לארץ בימי יהושע: (ז) ד"ה ראויים היו ישראל לעשות: (י) ד"ה לימא כר' אליעזר דלמר עד סוף:

[ברכות]